

Informacija o potrebi formiranja nezavisnog ekspertskog tima za preispitivanje pripreme i realizacije kapitalnih infrastrukturnih projekata

Investicioni projekat u građevinarstvu se definiše kao kompleksan tehničko-tehnološki, organizacioni, pravni, ekonomski i finansijski poduhvat koji se sastoji od skupa koordinisanih i kontrolisanih aktivnosti sa jasno definisanim početkom i krajem, čiji je cilj izgradnja, rekonstrukcija, modifikacija i/ili opremanje objekta ili objekata koji su potrebni investitoru.

U smislu Odluke o izradi kapitalnog budžeta i utvrđivanju i vrednovanju kriterijuma za izbor kapitalnih projekata ("Sl. list CG", br. 57/18 i 67/21), kapitalnim projektima smatraju se:

- a. izrada planske, tehničke i projektne dokumentacije;
- b. kupovina objekata, lokacije ili obezbjeđivanje zemljišta za izgradnju;
- c. izgradnja objekata i objekata infrastrukture od interesa za Crnu Goru;
- d. nabavka opreme čiji je vijek trajanja, odnosno korišćenja duži od pet godina; i
- e. rekonstrukcija i adaptacija u cilju očuvanja, održavanja i unaprjeđenja postojećih objekata i objekata infrastrukture.

Kompleksnost je, kao karakteristika projekta i okruženja u kome se projekat realizuje, naročito izražena kod velikih infrastrukturnih investicionih projekata, a što posebno dolazi do izražaja u malim ekonomijama, upoređujući ukupnu investicionu vrijednost jednog projekta u odnosu na bruto društveni proizvod.

Vrijednost i kompleksnost projekata nameću neophodnost kvalitetno sprovedenih sveobuhvatnih pripremnih aktivnosti za njihovu realizaciju, ali i neophodnost kvalitetnog praćenja realizacije, uz maksimalno uvažavanje stručnih mišljenja, stavova i preporuka.

S obzirom na potencijalne dugoročne ekonomske, društvene i ekološke efekte koje kapitalni infrastrukturni projekti mogu proizvesti, proces njihovog planiranja, pokretanja i realizacije je uvijek praćen značajnom pažnjom cjelokupnog društva, i često paušalnim i nestručnim interpretacijama dijela javnosti.

Kapitalni infrastrukturni projekti su, u odnosu na projekte manje investicione vrijednosti, investiciono zahtjevniji, značajno kompleksniji, prisutna je veća neizvjesnost, veći broj učesnika, dugotrajniji su, i njihovi potencijalni efekti na ekonomiju, društvo i životnu sredinu su veći, dalekosežniji i privlače više pažnje javnosti, dok se pitanju upravljanja rizicima (politički, ekonomski, društveni, tehničko-tehnološki, pravni, ambijentalni) prilikom realizacije infrastrukturnih projekata još uvijek ne posvećuje dovoljna pažnja, pa je neophodno istraživanje sa ciljem identifikacije ključnih rizika po ostvarenje troškovnih i vremenskih performansi kapitalnih infrastrukturnih projekata u Crnoj Gori. Primjena odgovarajuće analize rizika omogućila bi pravovremenu identifikaciju, rangiranje i sistematičan prikaz potencijalnih rizika po ostvarenje pojedinih ciljeva projekta, te uputila na predlog mjera za otklanjanje ili umanjenje rizika.

OECD analiza konkurentnosti ekonomija zemalja Zapadnog Balkana, sprovedena tokom 2020. godine ukazala je na potrebu unapređenja metodologije za identifikaciju, izbor, prioritizaciju i implementaciju projekata. Takođe, u više navrata, međunarodne institucije, prije svega Međunarodni monetarni fond, su ukazali na potrebu utvrđivanja kriterijuma i indikatora koji će se koristiti za identifikovanje projekata koje treba podvrgnuti procesu nezavisnog pregleda eksternih eksperata.

Sve prethodno navedeno upućuje na zaključak o potrebi formiranja multidisciplinarnog tima sastavljenog od referentnih stručnjaka iz pojedinih oblasti (inženjeri, ekonomisti, pravnici, i dr.), koji bi trebali da izvrše nezavisnu ekspertsku reviziju kapitalnih infrastrukturnih projekata u Crnoj Gori i na bazi toga definišu set preporuka za postupanje u cilju izbjegavanja i/ili smanjenja mogućnosti pojave određenih rizika kod budućih realizacija drugih kapitalnih infrastrukturnih projekata slične vrste, značaja i kompleksnosti, u skladu sa dobrom međunarodnom praksom i u cilju najbolje zaštite interesa Investitora (Vlada Crne Gore). Spisak projekata za nezavisnu ekspertsku analizu, sastav tima i visinu naknade za članove nezavisnog ekspertskog tima, Vlada će utvrditi naknadno posebnim aktom.

Predlaže se Vladi da donese sljedeći zaključak:

1. Vlada je na sjednici od __.__.2022. godine usvojila Informaciju o potrebi formiranja nezavisnog ekspertskog tima za preispitivanje pripreme i realizacije kapitalnih infrastrukturnih projekata.